

UPPSALA KOMMUN

Aktiv högläsning

Sverkerskolan

Anna Sjölin & Erik Landfeldt

Läsåret 2016/2017

Dokumentet ger en teoretisk bakgrund till varför detta arbetssätt är motiverat samt tillhandahåller en tydlig arbetsgång som går att applicera på skolans alla årskurser.

Innehåll

Inledning.....	2
Bakgrund	2
Syfte.....	4
Arbetsätt	4
Boklåda	4
Förförståelse.....	4
Planeringsmall	4
Metakognition	4
Ordförståelse.....	5
Läslogg.....	5
Yttre förutsättningar	5
Referenslista	6
Bilagor.....	7
Robust ordförrådsinläring	7
Glasbarnen	0
Obehagligt	8
Skymma	8

Inledning

I Sverkerskolans verksamhetsplan för läsåret 2016/2017 står under rubriken *Långsiktig målbild* att läsa "Våra elever ska utveckla förmågor i yngre åldrar som bär för de högre betygsstegen när de avslutar grund- och gymnasieskolan. I undervisningen siktar vi betydligt högre än lägstanivån. **Ett tecken på om vi lyckas med detta är att ligga på höga medelvärden i test som mäter mer än lägstanivån. Vi definierar målet som att medelresultatet hos skolans elever ligger i genomsnitt en standardavvikelse över riksgenomsnittet.**" Ett led i detta är att utveckla arbetet med den lärarledda aktiva högläsningen då detta kan anses leda till en mer medveten och riktad undervisning mot, för läs- och skrivförmågan, viktiga förmågor såsom ordförståelse, hörförståelse och stavning. I föreliggande dokument ges en tydligt beskriven arbetsgång över hur Sverkerskolans lärare, i alla årskurser, kan lägga upp sin undervisning för att utveckla ovan nämnda förmågor.

Bakgrund

Sedan urminnes tider har människan funnit glädje och vällust i att ha samlats runt en berättare för att ta del av muntligt överförda historier. Innan skriftspråkets uppkomst var överföringen av kunskap beroende av att någon aktivt förde den vidare genom att samtala, berätta eller föreläsa. Dessa berättare åtnjöt en stor respekt från folket i sin roll som påverkare, berättare och nyhetsförmedlare. Den muntliga berättarkonsten som sådan minskade med tiden allt eftersom de skrivna medierna fick större spridning och bärighet. Nu för tiden är böcker, tidningar, internet, film och tv de, för många, självklara sätten att ta till sig berättelser och fakta. Men något som vi också fortfarande tar till i stor utsträckning, särskilt i den västerländska kulturen, är högläsning och särskilt då för barn i förskole- och skolålder. Christina Wiklund (2015) skriver i en artikel om hur forskare har visat på hur högläsning är en viktig del i att bygga elevers ordförråd, särskilt under de första skolåren då elevernas läsfärdighet inte nått en tillräcklig nivå för att ta till sig nya ord genom egen läsning. En ytterligare faktor som spelar in är att texterna på det tidiga stadiet ännu inte är på en, för ordförrådet, utmanande nivå.

Genom att läsa högt för elever i skolan kan läraren förhoppningsvis bidra till att minska de kulturella och/eller socio-ekonomiska skillnader som eventuellt föreligger inom elevgruppen och som kan påverka kommande studieresultat i negativ riktning. Läraren kan med högläsning i kombination med att på ett medvetet och aktivt sätt använda sig av olika didaktiska metoder för att lära ut och utveckla ord-, hör- och läsförståelsestrategier skapa goda förutsättningar för lärande.

Bruce, Ivarsson, Svensson och Sventelius (2016) skriver att den högläsande läraren i klassrummet visar på ett positivt förhållningssätt till olika texter och läsning, vilket fungerar inspirerande och stödjande för eleverna. De menar på att högläsningen ger tillfällen för eleverna att möta texter som de annars kanske aldrig skulle komma i kontakt med. I den skönlitterära högläsningen finns ypperliga möjligheter till att arbeta språkutvecklande och även att stötta elevernas kognitiva utveckling. De hänvisar även till forskning av Dockrell m.fl. (2007) som menar att det är särskilt viktigt att elever med språkliga svårigheter får läsoplevelser genom mötet med litteraturen och på så sätt får explicita modeller för hur texter kan utformas och även utmanas till att utveckla ett rikare ordförråd. Ett medvetet arbete med läsning kan således fungera som inspirationskälla för elever med språklig sårbarhet konkluderar Bruce, Ivarsson, Svensson och Sventelius (2016).

I Maria Levlins (2014) avhandling framkommer att elever med läsförståelsesvårigheter i åk 2 riskerar att inte klara NP i svenska och matematik i åk 3 samt att dessa elever ofta har svårigheter även med hörförståelse på ord-, menings- och textnivå. Skolverket (2008) rapporterar att läsförståelse ofta förbises i den pedagogiska planeringen och en kan då anta att så även är fallet med hörförståelse. I och med publiceringen av materialet *En läsande klass* (2014) har större fokus nu börjat läggas på undervisningen av just läsförståelse och det Levin vill visa på i sin avhandling är just vikten av att även inkludera hörförståelse i arbetet med elever som har brister i sin läsförståelse. Hon lyfter fram vikten av insatser riktade mot att främja utveckling av ordförråd, grammatisk kompetens och förståelsestrategier på diskursnivå.

I undervisningen i svenska ska, enligt Skolverket (2011), eleverna ges förutsättningar att bland annat utveckla sin förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften. De ska undervisas i att urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer. I det centrala innehållet framgår att eleverna ska ges lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll. Vidare så ska de utveckla förmåga att lyssna och återberätta i olika samtalsituationer samt att analysera berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Eleverna förväntas veta hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt litterära personbeskrivningar. Det är även viktigt att de får kunskap om skillnader mellan tal- och skriftspråk, till exempel att talet kan förstärkas genom röstläge och kroppsspråk.

Skolan förväntas ge ovanstående förmågor till alla typer av elever som har grundskolan som skolform oavsett bakgrund eller förutsättningar. Detta ställer stora krav på lärarens förmåga att anpassa undervisningen och ge stöttning för att säkerställa att eleverna kan tillgodogöra sig färdigheterna. För elever med språklig sårbarhet eller som har ett annat modersmål är en anpassad pedagogik av särskild vikt, inte minst vad gäller inläringen av nya begrepp. Bruce, Ivarsson, Svensson och Sventelius (2016) lyfter fram vikten av att eleverna både får möjlighet att använda alternativa kommunikationssätt för att uttrycka sig samt att de undervisas med stöd av olika uttryckssätt. Ett sätt att få fram det i arbetet med högläsning är att använda visuellt stöd i form av en bild som representerar varje kapitel och att dessa bilder placeras på en tidslinje i exempelvis en Powerpoint. Detta kan då dels fungera som minnesstöd för eleverna vid återberättande men kan också ge förförståelse inför kommande avsnitt. Ett sätt att låta eleverna uttrycka sig är att arbeta med läsloggar som kan vara skriftliga eller ritade och där eleverna antingen kan redogöra för innehållet i den lästa texten eller för den känsla som uppstod hos eleven efter lyssnandet.

I och med att elevernas förmågor varierar och vissa elever har lättare för att uttrycka sig och ta plats är det viktigt att läraren skapar en känsla av trygghet. Jönsson (2007) menar att eleverna i samband med högläsningen ska känna att det finns en trygg plattform för att ställa frågor, kommentera och diskutera. Men dessa avbrott kan leda till att eleverna upplever att historien tappar sitt naturliga flöde. Läraren måste balansera mellan att ge eleverna möjlighet att dela med sig av sina tankar när de bygger föreställningsvärldar och att bli fullt engagerade i berättelsen och inte tappa tråden (Jönsson, 2007).

Syfte

I analysarbetet som skedde i samband med läsårsslutet 2015/2016 identifierades två områden i undervisningen som skolan särskilt ska arbeta för att utveckla under detta läsår; ordförståelse och stavning. Som ett led i detta har en satsning på aktiv högläsning gjorts och detta dokument syftar till att presentera en tydlig arbetsgång för hur man kan göra detta arbete i skolans alla årskurser.

Arbetsätt

Boklåda

I varje årskurs finns ett antal utvalda titlar som lärarna i lärolaget har enats om utifrån faktorer såsom genre, nordiska författare samt att de ska vara åldersadekvata.

Vinsten med att ha en färdig "boklåda" är flera; eleverna riskerar inte på så sätt att få höra samma bok i ettan som i förskoleklass och det ger möjlighet till en progression i texterna. Vidare så möjliggör detta att det till varje bok finns en färdig planering där essentiella ord och begrepp redan är utplockade och definierade samt att det finns en färdig tidslinje med tillhörande stödbilder. Detta blir självfallet en tidsbesparing för läraren och bidrar också till en skolöverskridande likvärdighet.

Förförståelse

Som lärare är det självklart viktigt att du har förförståelse om boken och det lättaste sättet att skaffa det är självklart genom att läsa den. Wiklund (2015) menar att uppläsarens engagemang, värme, dramatiska förmåga och försök till att engagera barnen i ordtillägnande och förståelse vid högläsning är viktig. Det kan vara bra att ha detta i åtanke när du läser boken inför att du ska läsa upp den för eleverna. Gör gärna anteckningar i marginalen kring hur du ska förmedla olika känslor eller händelser.

Planeringsmall

Som bilaga till detta dokument ligger ett arbetsmaterial till boken Glasbarnen. Detta är tänkt att fungera som mall för hur man som lärare kan lägga upp stödmaterial för högläsningen. Intentionen är att varje bok för varje årskurs har ett sådant dokument vilket då innebär att du som lärare har en färdig planering att utgå ifrån när du inleder ditt arbete med att högläsa en specifik bok.

Metakognition

En aspekt som är viktig i både i förberedelserna men även under själva arbetet är att arbeta med elevernas metakognition, det vill säga deras förmåga att reflektera kring sitt lärande. I en artikel i Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik argumenterar Anita Varga för att forskningen har visat en tydlig koppling mellan att kunna använda metakognitiva strategier vid läsningen och en utvecklad läsförmåga (2015). Hon hänvisar till ett flertal studier som visar att en explicit undervisning i läsförståelsestrategier där läraren dels modellerar för eleverna, dels arbetar med olika former av stödstrukturer samt utmanar eleverna i att ställa frågor och reda ut oklarheter stödjer eleverna i att utveckla såväl läsförståelsestrategier som metakognition. Med detta i åtanke är det således viktigt att du som lärare ger eleverna riktiga möjligheter att öva dessa förmågor och arbetet med högläsningen är ett lämpligt forum för detta. I materialet *En läsande klass* (2014) finns en tydlig handledning i hur du som lärare kan lära ut fem läsförståelsestrategier och dessa går att applicera i föreliggande arbete.

Ordförståelse

Wiklund (2015) menar på att det är viktigt att läraren uppmärksammar elever på nya eller svåra ord innan högläsningen börjar eftersom eleverna sällan avbryter för att fråga om ett ord eller ens reflekterar över om de förstår alla ord. Dessa bör finnas med i planeringsmallen.

Läslogg

Jönsson (2007) hänvisar till tidigare forskning av Rosenblatt som lyfter fram arbetet med läsloggar som ett sätt för att eleverna bli aktiva, engagerade läsare genom att dokumentera läsoplevelser och tankar. En tanke här kan vara att inte ständigt kräva eleven på sammanfattningar utan snarare fokusera på läsarens reaktion. Under vissa kapitel kan eleverna vara "konstnärer" och därmed rita de inre bilder de skapar under läsningen. Detta möjliggör även för icke-skrivkunniga elever att förmedla sina tankar och upplevelser. Rosenblatt i Jönsson (2007) anser det viktigt att man i klassrummet skapar en praktik som verkligen låter elever upptäcka vad de personligen känner för textens innehåll. Detta arbete kan bidra till att lägga en grund hos eleverna vad gäller deras förmåga att diskutera och argumentera och läraren kan här undervisa dem i de olika ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter vilket är en del av det centrala innehållet i Läroplanen för grundskolan (2011).

Yttre förutsättningar

Det är viktigt att se till att minimera störningsmoment och du får gärna skapa en stämningsfull miljö genom att till exempel dra för gardiner och tända ljus. Tänk på att din uppgift som berättare är att försöka fånga alla elever och det gör du på bästa sätt genom att läsa med inlevelse. Tänk på lästempot och våga även ta konstpauser. Du kan visa uttryck och känslor genom att förstärka det som händer i boken med kroppsspråk, ansiktsuttryck och framför allt med hjälp av din röst. Varje tillfälle för aktiv högläsning tar cirka 20-30 minuter beroende på hur mycket tid du vill lägga på att förklara ord.

Tidslinje

För att underlätta för elever med språklig sårbarhet eller andra i andra svårigheter kan man använda sig av en tidslinje där man med hjälp av en bild visualiserar kapitlet, vilket då både kan fungera som förförståelse inför läsningen men också som minneshjälp vid återberättande.

Referenslista

Wiklund, Christina (2015) <https://liu.se/uv/lararrummet/venue/ordforradets-betydelse-for-lasning?l=sv>

Levlin, Maria (2014) Lässvårigheter, språklig förmåga och skolresultat i tidiga skolår. Studier i språk och litteratur från Umeå universitet 24 Institutionen för språkstudier Umeå 2014

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. (2011). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>

Jönsson, K. (2007). Litteraturarbetets möjligheter: en studie av barns läsning i årskurs F-3. Diss. Lund : Lunds universitet, 2007. Malmö.

Gonzalez, M., Wedsberg, M. & Wendéus, U. (2014). En läsande klass: träna läsförståelse. Stockholm: Insamlingsstiftelsen En läsande klass.

Partanen, P. (2016). Assessment and remediation for children with special educational needs: the role of working memory, complex executive function and metacognitive strategy training. Diss. (sammanfattning) Östersund: Mittuniversitetet, 2016. Östersund.

Varga, A. (2015). Metakognitiva perspektiv på läsförståelseprocessen en studie av skolans textsamtal kring skönlitteratur. Nordisk Tidskrift för Allmändidaktik. (1:1, s. 43-60). ref:Retrieved from <http://hb.diva-portal.org/smash/get/diva2:881461/FULLTEXT01.pdf>

Bilagor

Robust ordförrådsinläring

Nedan följer exempel på hur du kan arbeta med ett bestämt begrepp efter att ha läst en text högt för din grupp. Välj ut ett begrepp som du tror att flera (eller en specifik elev) elever kan vara osäker på.

Skriv upp ordet på tavlan och gå igenom nedanstående aktiviteter. Låt ordet stå kvar på tavlan och utgöra en grund för en "ordbank". Återkom gärna till orden på tavlan då och då.

Exempel på aktiviteter för ordförrådsinläring.

Presentera nya ord efter att ha läst en text	Exempel
Kontextualisera ordets roll i texten.	Kvinnan rörde sig <i>varsamt</i> över det våta golvet. Hon var väldigt försiktig när hon gick över det våta golvet.
Upprepa ordet för att skapa en fonologisk representation.	"Säg ordet tillsammans med mig: <i>varsam</i> ."
Förklara ordets innebörd.	<i>Varsamma</i> människor är försiktiga eftersom de vill undvika faror.
Ge exempel på ordet i andra kontexter än de som användes i texten.	Jag skulle gå <i>varsamt</i> om jag var barfota och gick på en grusväg. Man måste vara <i>varsam</i> när man håller på med fyrverkerier.
Be eleverna att hitta på exempel.	"Vad gör er <i>varsamma</i> ?"
Upprepa ordet igen.	"Nu säger vi ordet igen: <i>varsam</i> ."
Be eleverna att göra semantiska bedömningar av olika exempel.	"Nu ska jag berätta om några situationer. Ni får avgöra om personen är <i>varsam</i> . Pojken gick runt den frusna sjön istället för över. Flickan visste att hon var säker på svaret så hon räckte upp handen. Pojken hade aldrig fiskat förut och han visste inte om han vågade röra fisken om han fick nån."
Ställ "Sant eller Falskt"-frågor till eleverna.	"Är dessa sanna (tumme upp) eller falska (tumme ner)? Man måste vara <i>varsam</i> när man river sönder ett papper. Människor måste vara <i>varsamma</i> när de bär dyrbara, ömtåliga saker.
Be eleverna att "visa mig hur man..."	"Rör något <i>varsamt</i> ." "Går <i>varsamt</i> ."
Koppla till andra målord.	"Om en vas är <i>bräcklig</i> , måste man då vara <i>varsam</i> ?"

Glasbarnen

Förberedelser:

Det här är en bok som lyckades fånga och trollbinda alla elever i vår årskurs.

Läs boken, ett fåtal kapitel är korta varpå vi valde att läsa två kapitel vid samma tillfälle, men det avgör du själv beroende på lektionslängd och elevgrupp. Under vissa kapitel kan eleverna vara "konstnärer" och därmed rita de inre bilder de skapar under läsningen. Plocka ut de kapitel du tycker passar din elevgrupp (förslagsvis 2-3 olika kapitel).

Att tänka på när du läser:

Läs med inlevelse, våga ta långa konstpauser, visa uttryck och känslor genom att förstärka det som händer i boken med kroppsspråk, ansiktsuttryck och framför allt med hjälp av din röst. Tänk också på positionen du och eleverna har i klassrummet. Minimera störningsmoment, skapa stämning på ert sätt (mörkt rum, tända ljus tex).

Varje lästillfälle har tagit lite olika lång tid, men varje pass tog mellan 20-30 minuter och vi läste ungefär 3 gånger/vecka. Det beror på hur mycket tid man lägger på förklaringen och arbetet kring ordförståelsen.

Kapitel	Cowboy	Stavning	Ordförståelse (Detektiven)	Spågumman och Reportern	Detektiv/Uttryck
Inför kap 1	Prata om bokens titel. Vad tror ni boken kommer handla om? Varför? Vilka karaktärer finns med? Vilka problem kan de stöta på? Hur löser de problemen? I vilken miljö utspelar sig berättelsen?				
1		Stängde Obehagligt	Obehagligt	"Det såg ut som om någon ritat och sedan bara rest sig och gått" (s 10). Vad tror ni att vi kommer få veta i kapitel 2? Varför?	Kan man höra på rösten om någon ej talar sanning (s. 5)? Klump i halsen (s. 8).
2.	Flyttar från Kristianstad till Åhus för att få en nystart sedan pappan dog. Köper möblerat hus men Billie har en obehaglig känsla i magen.	Mäklare Synlig	Mäklare	Vad tror ni kommer hända nu när Billie är ensam hemma för första gången?	Kan man se om en tjej eller kille har ritat en teckning (s.14)?
3.	De flyttar in, det är smutsigt och dammigt. De flyttar bara över sina egna sängar tills huset i Kristianstad är sålt, resten av	Skymma Talldungen	Pendeln på en gammal klocka (s. 17). Krusade	Vem är det som har gjort handavtrycket? Vem är pojken på stranden?	Fönstret slår (s.17). Dra djupt efter andan (s. 17).

	möblerna får stå kvar så länge. Spår av teckningar. Billie är ensam hemma för första gången.		(vattenytan) Långgrund Piren Hamninlopp Demonstrativt Skymma Torkvinda Talldungen		
4.	Billie är ensam hemma. Lampan i vardagsrummet pendlar och Billie hör ljud. Mamma och Billie cyklar till stranden för ett kvällsdopp, när de kommer tillbaka hittar Billie ett handavtryck i dammet på det färgglada bordet i gästrummet, ser ut som ett barns hand.	Otrygg Bibliotek	Besynnerliga Stearin Skvaller	Varför vet alla var Billie bor? Vad är det som är så speciellt med hennes hus?	
5.	Billie berättar om handavtrycket för mamman men hon tror inte på Billie. B går till biblioteket och träffar ELLA som sägs skvallra...	Sneglade Iakttag	Sneglade Genväg Fästning Båtens reling Koncentrerad Iakttag	Vem är pojken? Vad vill han?	Håll ett öga...(s. 35).
6.	Kompisen Simona sover kvar. Billie berättar om pojken och att det är något som inte stämmer. De får syn på pojken och går fram till honom.	Motvilligt Avundsjuk	Motvilligt Avundsjuk Rände Slump	Vilka är det som har flyttat helt utan sina saker?	
7.	Billie och Simona träffar Aladdin. Turken i tornet. Aladdin bor i en husbåt. Simona ska sova kvar hos Billie.	Intensiv	Intensiv Siluett Rynkad	Vem har skrivit på tidningen och varför?	"Ingen skulle behöva gå ensam genom huset efter det som hänt" (s 51), Varför?
8.	Billie och Simona vaknar av knackningar på fönstret. Går på	Imponerad	Imponerad Altanen	Vem hade lagt fram tidningen och skrivit på den? Vem kunde ta sig in i	

	toaletten och vidare till gästrummet, hittar en tidning på det vackra bordet och på den har någon skrivit "Försvinn"		Förbluffat	huset?	
9.	B och S berättar för mamman om knackningar och tidningen men hon blir arg och påstår att de ljuger bara för att kunna flytta tillbaka till Kristianstad. B och S cyklar till biblioteket, på vägen pratar de om spöken eller att någon vakar över dem (tex Bs pappa).	Fascinerande	Väderstreck Fyr Mörkrädd Fascinerande Automatiskt	XXXXXXX	Vad kan det bero på att man är mörkrädd (s 67)?
10.	B o S får komma hem till Aladdins husbåt. A berättar att Bs hus kallas "Darrhuset" för att alla som bott där råkat ut för olyckor. B träffar Ella på affären som säger att hon måste komma så att Ella får berätta om huset.	Meddelandet Motvilligt Bibliotek	Motvilligt Korsdrag	Kommer Billie att våga åka hem till Ella? Och iså fall, vad kommer hon att få reda på?	
11.	B och S letar efter Ellas hus men finner det ej. B ställer in sina böcker bland de kvarlämnade, i bokstavsordning. Aladdin hälsar på, varför flagnar färgen på huset? B ropar på A när lampan gungar men när han kommer är den stilla. Mamman har med sig en vän, Josef, som ska äta middag med familjen.	Egendomlig Förtvivlad	Egendomlig Förtvivlad	Hur kommer det sig att lampan svingar? Vem är Josef?	"Aladdins mörka ögon glänste...(s 86).
12.	Josef är polis som hjälpt till när det var inbrott i huset i stan. B blir arg och lämnar middagen, A kommer	Försvann Insistera	Reagera Insistera Veranda	Vem tog ut böckerna ur bokhyllan? Vad var det för idé Aladdin fick?	"Billie slog ner blicken" (s 87). "Klump i halsen" (s 88).

	efter till hennes rum. Böckerna i bokstavsordning men Bs böcker ligger i en hög på golvet. De måste försöka få tag på förra ägarna, A har en idé.		Rastlös		
13.	B och A ger sig iväg för att hitta Ella. Till slut hittar de henne och får komma in. Hon berättar att hon inte vet allt men att hon vet att de redan bott där för länge. Hon besökte huset för mer än 50 år sedan för första gången och förstod direkt att något var fel.	annorlunda	Förfärade Förbannelse	Varför har Ella besökt huset förut?	"B kände kinderna blossa" (s 95). "Ella snörpte på munnen" (s 96).
14.	Ella berättar att huset först varit en skola men som stängdes pga olyckor. Glasbarnen gick där men varför kallades de så? Samma möbler då som nu. Ella berättar om olika olyckor, brutna ben, spisbrand och någon som hängde sig i takkroken.	Allvarlig Nattduksbord		Var det verkligen sant att någon dött i huset? Vilka var gladbarnen?	
15.	B berättar för mamma vad Ella sagt, mamma lovar att prata med grannarna för att höra hur länge huset stått tomt. B har svårt att somna men lyckas till slut och vaknar sen av knackningar på fönstret. Går på toa, ser att dörren till gästrummet är öppen, går dit och hittar en teckning där någon skrivit "Sluta sök, annars slutar det illa".	Precis Äntligen	Skrämmas Chans Spinrock	Vem har skrivit på teckningen? Vad vill den/de dölja?	"Billie blev varm av glädje" (s 114)
16.	Aladdin tror på Billie, de lyckas	Schema		Varför flyttade de så fort? Kommer	

	hitta köpekontraktet för att finna förra ägarna. David och Marie Stjärnguld som har flyttat till Tyskland.			de få kontakt med familjen?	
17.	De hittar Wilma Stjärnguld i en gammal skolkatalog, då kunde Ella ha haft rätt, att huset stått tomt i över två år. B och A åkte till skolan där hon gick och träffar en man med en kaffekopp i handen.	Cykelnnyckel Speciell	Muttrade Uppenbarligen	Vem är mannen med kaffekoppen? Kan han berätta något?	
18.	Mannen är Wilmas gamla lärare som säger att de flyttade för ett par år sedan. Han vill inte berätta mer. Billie går tillbaka in för att låna toaletten och hör då läraren prata med någon annan om Billie, att det hänt olyckor i huset, Wilma nästan drunknade, nedrivna leksaker och knackningarna på fönstret...	Noggrann Viskade	Hammock Sällan	Varför vet lärarna så mycket om huset?	"Billie stelnade till i sin säng" (s 132).
19.	Billie är sjuk och ensam hemma. Mamman ljög och sa att hon pratat med grannarna och att familjen flyttade ut ur huset för ett år sedan. Aladdin hälsar på och Billie ser då taklampan pendla i vardagsrummet, mitt på ljusa dagen.	Fläckarna Egentligen	Målarfärg Fläckarna Bosätta/bosatte Jämrade	Vad händer med färgen på huset? Varför? Vad är det som händer med Billies mamma? Fick äntligen spöket som de ville?	"Billie flög upp ur sängen" (s 142).
20.	Billie blev frisk och sommarlovet tog slut. Färgen på huset flagnar ännu mer. Simona hälsade på och fick veta allt som har hänt. Simona åkte hem och Josef kom för att	Hjärnhinneinfl ammation förfärligt	Hjärnhinneinflamm ation Avvakta Sämre	Varför har färgen på huset slutat flagna? Varför har knackningarna upphört?	"ligga inlagd" (s 144).

	titta på den flagnande färgen, mamman la sig pga huvudvärk. Josef erbjöd sig att stanna över natten då han märkte att Billie var orolig. Hon somnade till slut men vaknade av röster, två personer bar ut mamman på bår till ambulansen.				
21.	Mamman har fått hjärnhinneinflammation. Farmor och farfar är själva sjuka så de kan inte ta hand om Billie, Josef flyttar in tillfälligt för att ta hand om Billie. Färgen på huset har slutat flagna, det är som om huset höll andan och väntade på att något skulle hända...	Promenerade Information	Promenerade Information Andliga väsen Hemsökt Mikrofilm	Får de tag i mannen och barnet som överlevde branden?	"Billie drog efter andan" (s 154). "...uppges ha hängt sig under dunkla omständigheter" (s 153).
22.	Billie, Aladdin och Simona går till biblioteket för att söka information om huset. De hittar en artikel om en kvinna som dött i huset under tiden det var barnhemmet "Solgläntan". En till artikel om en hemsk brand då en kvinna dog medan hennes make (Manne Lund) och son överlevde.	Ensamma Annorlunda	Häpet Annorlunda	Hur lång tid kan man bo i huset innan något allvarligt händer? Kommer Billie att kunna övertyga mamma om att något hemskt kommer att hända om de inte flyttar? Varför var Ella på restaurangen? Vem är Josef egentligen? Vad fick hans kollega veta?	
23.	Billie och Josef blir inbjudna att äta på Turken i tornet. Hon har inte berättat vad de fick veta på biblioteket för Josef än. Billie träffar Ella på restaurangen, hon har inte berättat för mamma än utan vill veta mer först.	Förväntningar	Förväntningar Barnavård Handikappade Funktionsnedsättning Föräldralös	Vad kommer Amanda att berätta?	
24.	Billie och Simona går tillbaka till	Äntligen	Förstummad	Vem eller vilka är det som spökar i	"...Majken fortfarande går

	<p>biblioteket och hittar en artikel från invigningen av barnhemmet. Det stänger två år senare pga hemska händelser som "rapporterades förra veckan", men som ej återfinns i den artikeln. Utställningen om barnavård på museum, de går dit för att undersöka. Solgläntan finns inte med i utställningen men tjejen som arbetar där kan berätta mer då hon skrivit en uppsats om Solgläntan.</p>	Fortsätta	Benskörhet Skrinda	huset? Varför tror du det?	igen" (s 182)
25.	<p>Amanda berättar om glasbarnen (barn med benskörhet). Ensam tog Majken med sig 8 barn till stranden där två av glasbarnen drunknade, Majken orkade inte leva med skuld känslorna så hon hängde sig. Amanda har hört att det spökar, att det kanske är Majken som hängde sig i takkroken och även glasbarnen som aldrig fick ro och vill komma hem igen.</p>	Skämdes Anslagstavla	Undvikande Skämdes	Vem har placerat glasbarnen i fönstret? Varför har man gjort det?	"Hon andades ut när hon tänkte i taket..."(s 191).
26.	<p>Mamma börjar friskna till. Billie berättade allt för Aladdin och de bestämmer sig för att hitta Manne Lund och prata med Martin. Någon har placerat glasstatyerna av två barn på fönsterbrädan i gästrummet.</p>	Förskräckligt Irriterande	Olycksbådande Trottoar Handflator Kaxig Tramsigt Mumlade	Varför blev Martin så arg? Döljer han något? Vad är det för farligt som lurar i huset? Vem vet vad det är som händer?	"Billies handflator blev fuktiga..."(s 197). "Försvinn så jag får lugn och ro" (s 200).
27.	<p>Billie och Aladdin åker till Martin för att fråga om huset. Martin blir arg och säger åt de att försvinna så</p>	Meddelanden Upprörd	Elände Artikel Eldhärjat	Vem är Manne Lunds son?	"En tanke tog form i hennes huvud" (s 212).

	han får lugn och ro. De cyklar hem till Billie, Josef har eventuellt hittat Manne Lund. Aladdin stannar på middag och efter maten ska de ringa Manne.		Granntomten Tillfälligheter Besatt		
28.	Billie ringer Manne som berättar att han och sonen flyttade när huset brann. När sonen vuxit upp flyttade denne tillbaka, renoverade hela huset och bar in alla gamla möbler för att glasbarnen skulle sluta spöka. Manne berättar att han son blivit besatt av huset. Billie frågar vad sonen heter och då börjar hon förstå vem det är som spökar.	Tveksam	Träddungen Beundran Exalterad	Varför spökar Martin? Vad är det han vill?	"Magen knöt sig och hon fick svårt att andas..."(s 221).
29.	Billie, Aladdin och Simona skolkar från skolan för att ta reda på vem som spökar. De tar med sig kikare och matsäck, gömmer sig i skogen nära huset för att kunna se om spöket kommer. Efter lång väntan ser de Martin gå upp för trappen till huset, låsa upp dörren och gå in.	Försiktig Teckningar	Skräckslagen Sorg Drunknade Övertyga Förföljt Instämmande Fungerade Ansvarsfulla	Vad kommer hända med Martin nu? Är det slut på spökerier i huset efter det här?	"Billie svalde hårt för att inte börja gråta själv..." (s. 225) "Martin tappade hakan! (s 227)
30.	De tre konfronterar Martin i huset och han erkänner direkt och förklarar allt. Men taklampan som pendlar har han inget med att göra. Billie ringer Josef.	Lyssnade Förmodligen	Släpvagn Kisade Vemodigt Renovera Fasaden		"Lite vemodigt är det allt..."(s 235)
Efter sista	Huset i stan såldes och Billie och hennes mamma beslutade sig för			Hur kommer det sig att lampan svingar fortfarande?! Finns det	

kapitlet	att börja om i det nya huset i Åhus, nu var ju spöket avslöjat. Billie berättade allt för Ella. Aladdin kom och hjälpte till att flytta in allt det sista. Mamma ropar och Billie o Aladdin springer ner för trappen. Billie stelnar till, såg hon verkligen det hon trodde eller inbillade hon sig? Hon vände sig långsamt och såg att lampan i taken svängde långsamt fram och tillbaka....			spöken i huset ändå? Vad kommer hända?	

Ordförståelse (robust ordförrådsinlärning)

Obehagligt

Kontextualisera ordets roll i texten. *Golvet var obehagligt kallt när jag klev upp ur sängen.* "Det var inte skönt under fötterna."

Upprepa ordet. "Säg ordet tillsammans med mig: obehagligt."

Förklara ordet. "Om något är obehagligt är det inte skönt att göra det. Det kan kännas läskigt eller obekvämt."

Ge andra exempel. "Lejonet stirrade obehagligt på mig och jag visste inte om det skulle anfalla." "Att cykla med förbundna ögon är obehagligt för att man inte vet vad som kan hända."

Be eleverna hitta på exempel. "Vad tycker ni är obehagligt?"

Upprepa ordet igen. "Nu säger vi ordet igen: obehagligt."

Eleverna bedömer exempel. "Är detta exempel på obehagliga saker för de allra flesta? Att hoppa fallskärm? Att äta godis? Att klappa en krokodil?"

Sant eller falskt? Funkar inte för alla ord.

Be eleverna att "visa mig..." "hur man ser ut om man ser något obehagligt."

Koppla till andra målord. "När det börjar *skymma* tycker jag att ljuset blir obehagligt och jag känner mig otrygg."

Skymma

